

Palazqulağın Nağılı

Əzizə Cəfərzadə

©Əzizə Cəfərzadə. Anamın Nağılları. 1982.

Nağılların başı mən, kirpiyi mən, qaşı mən. Günlərin bir günündə atı mindim yola düşdüm, az getdim, üz getdim, dərə təpə düz getdim, at nix dayandı, dedi: "Tanrı mənəm, yaqmaram, kəs başımı—getmərəm." Kəsdim atın başını, gönündən tikdim bir cüt çariq, çariqları çəkdim ayağıma düşdüm yoluñ ağına. Bir az getmişdim ki, gördüm yoluñ üstündə bir parça quyruq. Quyruğu çəkdim çariqlara. Birininki az düşdü, birininki çox, savaşanlar çıxdılar ayağımdan, qaldım ayaqyalın. Genə düzəldim yola, gördüm bir zəmi, zəmidə var idi bir əmi. Dedim: "Əmi, məni biçinci tutarsanmı?" Dedi: "Niyə tutmuram, sən zəmini biç, mən də əppək gətirməyə gedim." Kişi getdi evinə, düşdüm zəminin dəminə, bir də gördüm zəmiyə bir donuz girdi, çini atdım donuza, donuz qaçıdı, oraq biçdi, donuz qaçıdı, oraq biçdi. Qurdum bir yekə taya. Canım üzüdü. Göydən bir qığılçım düşdü, taya od aldı, oldu bir yekə tonqal. Sabahacan qızıldım onun istisinə. Səhər-səhər külü eşəldim, içindən çıxdı bir yekə palan, palanı cirdim, içindən çıxdı bir kəlam, kəlamı açıb oxudum, gördüm bütün bunlar hamısı yalan...

Hə... nədən deyim, nədən danışım... Gəncə vilayətində bir padşah yaşayırıdı. Bu padşahın arvadı hamilə idi. Doqquz ayın tamamında bari-həmləni yerə qoydu. Arvad bir tuluq doğdu. Həkimlər, loğmanlar gəldi, mamaçalar yiğildi, bundan baş çıxardan olmadı. Bu tuluq nədi? Bilmədilər. Xəbər gedib padşaha çatdı. Durub gəldi arvadin doğduğu otağa. O da tuluğa baxıb bir sudur anlamadı. Bir biçaq istədi, tuluğu kəsdi. Gördü, ilahi, burda yeddi xirdaca oğlan uşağı yatıb! Hamının təəccübən ağızı açıla qaldı. Padşah özünü itirmədi. Mamaçalara, dayələrə əmr elədi, uşaqları pambığa bükdülər, beşiyə qoydular. Uşaqlardan tək bircəsinin əlləri belində idi. Padşah həmin uşaga ayrıca göz olmalarını tapşırıdı. Ölökədə şadlıq, toy-bayram başladı. Bəs necə?! Axi bu padşahın oğul uşağı yox idi. İndi birdən-birə yeddi oğul atası olmuşdu.

Uşaqlar günbəgün deyil, saatbasaat böyüyürdülər. Əlləri belində doğulan oğlan hamısından tez böyüyürdü. Qədd-qamətdə də o birilərindən böyük görünürdü.

Uşaqlar dayədən lələyə, lələdən məktəbə keçdi. Nağıl dili yüyrək olar. Padşahın yeddi oğlu gəlib on altı yaşa çatdı. Onların oyunda da, dərsdə də, qılınc vurub, əmud atmaqda da başçıları həmin əli belində doğulmuş qardaş idi. Padşah bunun adını Bahadır qoymuşdu.

Bir gün padşah oğlanlarını evləndirmək xəyalına düşdü. Bahadırı, qardaşlarınyan birgə yanına çağırıb dedi:

—Balalarım, vəzirdən, vəkildən, xandan, bəydən hansınız kimin qızını istəyirsə, deyin. Canıma minnətdi, sizi evləndirim. Nəvə görüm, sonra dünyaya arxayın göz yumum.

Bahadır dedi:

—Atayı-mehriban, biz istəyirik ki, özümüz kimi tuluqda doğulmuş yeddi bacıya evlənək.
—Ay bala, dünyayı-aləmdə belə işlər tək-tək olur. Hələ belə səhbəti, qəribə əhvalatı nə
görən, nə də danışan olub. Məni bitməz işə buyurmayın. Mən elə yeddi bacını hardan
tapım?

Bahadır dedi:

—Atacan, onda izin ver, dünya səyahətinə çıxaq, harda rastımıza düşdü, tapıb gətirək,
toyumuzu elə. Tapmasaq, bir ilin tamamında qayıdırıq, sən də öz könlün istəyən kişinin
qızını bizə alarsan.

Padşah vəzirin üzünə baxdı, vəzir padşahın. Axırda şah əlacsız qalıb dedi:

—Neynək, gedin, izindi. Bir il dediz, bir il sizə vaxt verirəm, amma bax sözümüz sözdü,
bir ilin tamamında qayıdırsız ha!..

Oğlanlar əllərini gözlərinin üstünə qoyub: “Göz üstə” dedilər və hazırlanıdilar,
yaraqlandılar, atlarını minib yola düzəldilər. Düz altı ay günçixan səmtə yol getdilər. Atları
düzdə süzdürdülər. Çin-Maçın diyarına sürdülər. Gördülər ki, düz dünyani qaramal tutub
göy bulud kimi çəmənlikdə otlayır. Bir tərəfdə iri pəvəzəng bir kişi tonqal qalayıb, üstünə
bağraya bağlı qoyun şış uzadıb. Bir əldən özüklərdən, çöngələrdən kəsir, soyur, həmin şışə
taxır, tonqalı üstündə barmağını fırladıb qızardır. Ala-çıy, qara-çıy eləyib yeyir. Təzəsini
kəsib bişirənəcən bar-bar bağırır:

—Allah, öldüm acından, allah, öldüm acından!..

Qardaşlar durub bu qəribə macəraya baxanda Bahadır təəccüblə səsləndi:

—Sübhənallah, iştahaya bax! Heç belə əcaib şey görməmişəm.

Xaşalqarın işinə ara verməyib dedi:

—Burda əcaib nə var? Əcaib odu ki, Gəncə hökmdarının bir tuluqda yeddi oğlu dünyaya
gəlib. İgidlərin biri Bahadırı. Rastıma düşsəydi, ona qardaş olardım.

Bahadır gülüb dedi:

—O elə bizik də!

Xaşalqarın əlini işdən çəkdi, cəld Bahadırın üstünə cumub onu qucaqladı:

—Xoş gördük, qardaş! Mən sənin sorağındayam neçə vaxtdı. Razi olsan, sənə qardaş
ollam.

Bahadır yenə güldü:
—Amma mən səni doyura bilmərəm.

Xaşalqarın qarnını yiğişdirdib qurşağıının altında bərkitdi:
—İndi mən də sizin biriniz.

Qardaşlar burda azdan-çoxdan yeyib-içdilər, bir az dincəldilər və təzə qardaşlıqlarını da götürüb yola düzəldilər. Oldular səkkiz.

Bir qədər getmişdilər ki, gördülər adam boyu otların içində bir kişi uzanıb. Kişinin iki palaz qulağı var, birini altına sərib—döşək kimi, birini üstünə sərib—yorğan kimi. Uzanıb, huş-güşnan nəyəsə qulaq asır. Bahadır soruşdu:
—Qardaş, burda neynirsən?

Palazqulaq cavab verdi:
—Sıss... Səs salmayın! Otların cücməsinə qulaq asıram.
—Bir şey eşidirsən?
—Həlbəttə.

Bahadır və qardaşları heyrətləndilər. Bahadır dedi:
—Sübhənallah, qulağa bax! Heç belə əcaib şey görməmişəm. Palazqulaq dedi:
—Əcaib bu deyil. Əcaib odu ki, Gəncə padşahının bir tuluqda yeddi igid oğlu dünyaya gəlib. Hamisindən da qoçağı Bahadırı. Əgər onu görsəm, onunla qardaş ollam.

Xaşalqarın dilləndi:
—Bahadır elə budu sənnən danışır. Biz də onun qardaşlarıyız.

Palazqulaq sevinmiş yerdən qalxdı, qulaqlarını qatlayıb yerinə qoydu. Oldu onlar kimi, adicə adam. Cəld Bahadırı qucaqlayıb dedi:
—Hara gedirsən?
—Özümüzə özümüz kimi dünyaya gələn yeddi qız axtarmağa.
—O məndə! Dünyanın hər yerindən səs eşitmək, məndə. Məni də özünüzə qardaş desəniz qardaş, yoldaş desəniz yoldaş götürün.

Bahadır dedi:
—Həm yoldaş, həm də qardaşımızsan! İstəyirsən, buyur bizimlə gedək.

Palazqulaq da onlara qoşuldu. Oldular doqquz. Düzəldilər yola. Bir qədər yol gedib, gəlib bir dəryanın qırığına çatdilar. Gördülər dəryanın qırığında bir kişi oturub ağızını dayayıb ləpədöyənə. Ləpə yaxınlaşanda “üff” eləyib suyu kamına çəkir. Dəryanın az qala dörddə birini içir. Su xeyli quruyur. Balıqlar atılıb-düşür, su yaxına gələnəcən kişi bar-bar bağırır:
—Allah, yandım susuzluqdan! Allah, yandım susuzluqdan.

Qardaşlar təəccübərindən donub qaldılar. Bahadır dedi:

—Sübhənallah, bu nə yanğıdı? Heç ömrümdə belə əcaib şey görməmişəm.

Kişi təzə gələn ləpəni gözləyə-gözləyə heç başını da bunlara tərəf döndərmədi. Yanğı çıçırtısına ara verib dedi:

—Burda əcaib nə var? Əcaib odu ki, Gəncə padşahının bir tuluq içində yeddi cəngavər oğlu dünyaya gəlib. Hamisindən da igidi Bahadırı. Bax, o rastıma düşsə, ona qardaş ollam. Həlbət ki əgər götürsə.

Palazqulaq dedi:

—Bahadır elə budu da. Biz də onun qardaşlarıyız.

Dəryanı kamına çəkən kişi day ləpəni gözləmədi, qarnına necə əməl elədisə “fuff” eləyib udduğu suyu geri qaytardı. Ləpədöyəndə atılıb-düşən baliqlar həvəsnən suya cumdular. Kişi də ayağa qalxdı, qarnını qurşağının altına yiğib Bahadırı qucaqladı:

—Can, qardaş! Neçə vaxtdı sənin yolunu gözləyirəm. Hara gedirsən bu getməknən?

—Gedirik özümüz kimi bir tuluqda doğulan yeddi qız tapıb evlənək.

—Məni də yoldaş götürün.

—Yoldaş desən yoldaşımız, qardaş desən qardaşımızsan.

Bu kişi də onlara qoşuldu. Oldular on.

Bir qədər getmişdilər ki, gördülər bir kişi yel kimi yanlarından ötür, heç ona çata bilmirlər.

Bahadır qışiqındı:

—Qardaş, hara qaçırsan, bir dayan.

Kişi cəld yerdən iki yekə daş götürüb, iri çəkmələrini halqa-torbasına atdı, yerişi yavaşıdı, soruşdu:

—Nə istəyirsiz?

Bahadır dedi:

—Sübhənallah, heç belə yeyin gedən adam görməmişəm.

Ayağına daş bağlayan dedi:

—Burda təəccüblü nə var? Təəccüblü budu ki, Gəncə padşahının bir tuluqda yeddi oğlu olub! Rastıma düşsələr onlara qardaş ollam.

Palazqulaq dedi:

—Bunlar elə həmin yeddi qardaşdır, gedirik onlara nişanlı tapaq.

Ayağına daş bağlayan sevindi:

—Ay qardaşlar, məni də özünüzə qardaş eləyin.

—Buyur.

Bu da bunlara qoşuldu, oldular on bir. Düşdülər yola. Bir az getdilər. Gördülər nə bir quş, nə də bir heyvan görünməyən səhrada bir ovçu dayanıb oxunu kamanının çilləsinə qoyub atmaq istəyir. Bahadır onun qolundan tutub soruşdu:

—Ay qardaş, oxu nəyə atırsan?

Ovçu dedi:

—Sərəndib adasında Günbəzi-dəvvarın üstünə quş qonub, ona atıram.

Həmi təəccübləndi, Bahadır səsləndi:

—Afərin bu gözə! Heç ömrümdə belə əcaib şey görməmişəm.

Ovçu cavab verdi:

—Burda əcaib nə var? Gözdü də! Əcaib odu ki, Gəncə padşahının bir tuluqda yeddi oğlu dünyaya gəlib! Hamısı da igid, amma onlardan Bahadır addisinin igidlilikdə tayıl-bərabəri yoxdu. Bax, ona irast olsam, qardaş ollam.

Palazqulaq dedi:

—Bahadır elə budu qabağında durub.

Ovçu sevincək Bahadırı qucaqlayıb dedi:

—Hara gedirsizsə, məni də özünüzə yoldaş götürün.

Bahadır cavab verdi:

—Qardaş desən qardaş, yoldaş desən yoldaşın olluq, gözümüz üstə yerin var.

Ovçu oxunu sadağa qoydu, kamanını çıynınə aşındı. Onlarnan birgə yola düzəldi. Oldular on iki. Düşdülər yola. Seçdilər düzün hamarını, kəsdilər yolun damarını, bir də gördülər ki, dümdüz yerdə bir kişi əyləşib, saz çalır. Qabağında da daşdan uşaq evciyi kimi iki topa daş evcik qurub. Sazçı sazda çaldıqca evciklər dingildəyə-dingildəyə, oynaya-oynaya yerlərini dəyişirlər. Bu evcik onun yerinə keçir, o evcik bunun...

Qardaşlar genə də təəccüb elədilər, dayanıb baxdilar. Bahadır dedi:

—Sübhənallah, məharətə, ustadlığa bax! Çalğı daşı yerindən oynadır! Heç ömrümdə belə əcaib şey görməmişəm.

Sazçı çalmağına ara verdi, salam-kəlamdan sonra Bahadırı dedi:

—Burda əcaib nə var? Amma mən eşitmışəm ki, dünyada doğrudan da əcaib iş olub. Gəncə padşahının bir tuluq içində yeddi oğlu dünyaya gəlib! Hamısı da gözəl-göyçək, ağıllı-kamallı. Amma içlərində Bahadır adlı bir qardaş hamısından igiddi. Bax, o rastıma düşsə, ona qardaş ollam.

Palazqulaq dedi:

—Bahadır elə budu, biz də onun qardaşları.

Sazçı sazını öpüb ciyindən aşırdı, Bahadırı qucaqlayıb dedi:

—Neçə illərdi sorağını eşitmişəm, həsrətini çəkmişəm. İzin versən, razı olsan sənə qardaş ollam.

Bahadır dedi:

—Səndən gözəl qardaşı kim tapar? Gözümüz üstə yerin var.

Sazçı sevinib soruşdu:

—Yaxşı ay qardaşlar, bəs yolumuz hayanadı?

Palazqulaq dedi:

Mənim qulağım alib ki, Maçın hökmədarının bir tuluqda yeddi qızı dünyaya gəlib, ərgən vaxtları; amma padşah çox şərt qoyub. O şərtləri heç kim yerinə yetirə bilmir. Bahadır qardaşımız da elə belə nişanlı axtarır özləriyin. Gedirik Maçınə o qızları alaq.

—Mən də sizə yoldaş, allah işimizi xeyir eləsin.

Oldular on üç, düşdülər yola. Dərədən keçdilər, təpədən aşdilar, on üç bulaqdan su içdilər, on üç mənzildə çörək kəsdilər, on üç qardaş bir-birindən bir gülçən incimədi. Günlərin xoş günündə, uğrunuza xeyir gəlsin, gəlib çıxdılar Maçın padşahının şəhərinə. Şəhər nə şəhər? Evlər, ala buluda baş verib, qülləsi buluddan, özülü dəryadan nəm çəkir. Soraqlaşış padşahın imarətini tapdilar. Gedib elçi daşını süpürüb oturdular üstündə. Padşaha xəbər getdi ki, Gəncə deyilən qərib-qürbət diyarın şahının yeddi oğlu altı qardaşlığınan birgə elçi daşının üstündə əyləşib, sənin yeddi qızını almağa gəliblər. Padşah vəkil-vəzirini başına cəm eləyib məsləhətə başladı. Maçın padşahının atasından bixəbər bir hiyləgər vəziri var idi. Şah qızlarından bir-ikisini öz oğlanlarına almaq istəyirdi. Odu ki, dedi:

—Şah sağ olsun! Gəncə deyilən qərib-qürbət diyarda bizim qızların nə işi var? Şahzadə qızlar onların dilini bilmir, dinini bilmir. Verməyək, rədd eləyək, çıxıb getsinlər.

Padşah dedi:

—Sözüm yoxdu. Amma birbaşa rədd eləməyək. Bəhanə tapaq.

Vəzir dedi:

—Gəl onları adalarına, adımıza layiq qonaq eləyək. Sonra da kələk quraq, yol gəlməsiz deyək, hamamı qızdırıq, “Gedin çımin”—deyək. Onlar hamamda çıməndə tulambarçıya tapşırıraq, odu çox qalasın, yanıb bişsinlər hamamda. Sonra da deyərik ki, buxar vurub.

Palazqulaq bu məşvərəti başdan-ayağa eşitmişdi, gözlərinin yaşını töküb ağladı. Bahadır soruşdu:

—Qardaş, nə olub, niyə ağlayırsan?

Palazqulaq padşahla vəzirin məsləhətini onlara danışdı. Dəryadan suyu qurudub kamına çəkən qardaş gülüb dedi:

—Ay qardaşlar, bəs mən neyçünəm? Heç fikir-zad eləməyin.

Maçın padşahının adamları onları hörmətlə saraya dəvət elədilər, yuyunub-arınmaq üçün hamama göndərdilər. Amma vəzir tulambarçını çağırıb dedi:

—Odu əməlli qala, vallah, hamamdan sağ çıxsalar, dədəni dalına səriyəcəyəm.

Hamam xidmətçiləri əldən-ayaqdan düşdülər. Əlli odunçu odun daşıdı, hamamın qazanxanası cəhənnəm kimi zəbanə çəkdi. Dərya qurudan qardaş xəlvətcə özünü dəryanın kənarına verdi, qurşağını açdı, ağızını ləpədöyənə dirəyib birnəfəsə dəryanın yarısını kamına çəkdi. Qayıdırıb gəldi, qardaşları ilə birgə hamama girdi. Hamamda buxar əlindən göz-gözü görmürdü. Bir isti vardı ki, gəl görəsən. Dərya qurudan qardaş, qurşagini açıb kamına çəkdiyi dərya suyunu boşaltdı, hamam soyudu. Bir az keçmiş camadarlar, hamamçılar gəldilər ki, vəzirin əmrilə qonaqların “ölüsünü” çıxardıb aparsınlar, gördülər ki, on üç qardaş tir-tir titrəyir:

—Allah, öldük soyuqdan!—deyib zikrik vururlar.

Padşahla vəzir bu işə heyran qaldı. Vəzir piçildədi:

—Qibleyi-aləm! Onlara deyək ki, şərt qoyuruq: yeddi pud düyünün aşını gərək bir oturuma yeyəsiz. Yeyə bilməsələr rədd elərik, gedərlər.

Padşah razılaşıb baş aşpazı yanına çağırıldı:

—Elçilər üçün yeddi pud düyünün aşını bişir, bir misqal da əskik olmasın.

Aşpaz bayırda çıxanda vəzir ona piçildədi:

—Aşpaz, on dörd pud bişir, bir misqal da əskik olsa boynunu vurduraram.

Aşpaz xörəyi bişirməyə getdi. Palazqulaq əlbət ki, bu söhbətləri eşitmışdı. Odur ki, genə də gözlərinin yaşını leysan kimi tökdü. Bahadır soruşdu:

—Qardaş, nə xəbər var?

Palazqulaq dedi:

—Evimiz yixıldı, padşah yeddi pud düyünün aşını demişdi, heç onu öhd eləyə bilməzdik. Vəzir namərd aşpaza on dörd pud düyünün aşını bişirməyi tapşırdı. Bu vəzirin biznən qərəzliyi var.

Xaşalqarın döşünü qabağa verdi:

—Növbət mənimdi, qardaşlar! Bəs mən nəyə görəyəm? Heç narahat olub eləməyin! Bax, siz məclisdə süfrənin başında əyləşərsiz, hərənizin qabağına bir sini aş qoyulacaq. Bala-

bala yeyərsiz özünüz üçün. Qalanıñnan işiniz olmasın. Qalani lələşinizindi. Əlimin suyunu görərsiz. Amma mən yedikcə siz elə bir qarala qışqırsız: “Allah, öldük acından!”

Günorta oldu. Onları böyük bir otağa gətirdilər. Nökərlər süfrə döşədilər. Xaşalqarın qardaş qapının sol cəhəngində yer tutdu. On nökər bir-birinin dalınca sinilərə çəkilmiş plovları otağa daşımağa başladılar. On iki qardaşın hərəsinin qabağına bir sini qoydu. Qalanıñ bir ucdn daşıylıb gətirdikcə Xaşalqarın qardaş qapıdan nökərlərdən alıb siniqarışıq, məcməyiqarışıq içəri ötürürdü. Qardaşlar hamısı ağız-ağıza verib bir qarala qışqırırdılar:

—Allah, öldük acından! Allah, öldük acından!

Mətbəxdə təzə qalmadı, bayat qalmadı, hamısını xaşalqarın qardaş həzmi-rabedən keçirdi. Baş aşpaz əlimyandı özünü padşahın yanına yetirdi:

—Oğlun ölsün, bu nə qəziyyədi mənim başıma gətirdin? Sən yeddi demişdin, vəzir on dörd tapşırılmışdı. Mən qoxudan iyirmi dörd pud bişirmişdim ki, başımdan rədd eləyim bu xatanı, indi neyim? Təzə qutarıb, bayat qalmayıb, nə verim, hələ qardaşlardan bircəciyi ötürür içəri. O, biri on ikisi də “allah, öldük acından” deyib çır-çır çıçırlılar.

Padşah bilmədi ki, neynəsin. Vəzir yenə irəli gəlib ədəblə yeri öpdü, dedi:

—Qibleyi-aləm! Təsəddüqün olum, heç ürəyini qıṣma! Onlarla bir şərt kəs. Bu dəfə de ki, Hind dəryasında filan adada Həzrət Süleymanın xalçası düşüb qalıb, gedin gətirin. Özü də bircə gecə-gündüz möhlət ver. Həlbət ki, gedib gətirə bilməzlər, başımızdan olarlar.

Padşah şad oldu. Vəzirə razılıq elədi. Söz yox ki, aşpaz padşahın yanına gedəndə Palazqulaq qulaq asırdı. Əlilə dostlarına sakitlik işaretəsi verib, sarayda danışanları dinləyirdi. Birdən yenə gözlərinin yaşı bahar buludundan ələnən kimi ələndi. Bahadır soruşdu:

—Sənə nə oldu, ay qardaş, genə də kələk qurdular orda?

Palazqulaq ağlaya-ağlaya dedi:

—Evimiz yixıldı. Şərt kəsdilər ki, gərək gedib Hind dəryasının ortasındaki bir adadan Həzrət Süleymanın xalçاسını gətirək.

Ayağına daş bağlayan qardaş güldü, özünü irəli verdi, dedi:

Ağlama, can qardaş! Bəs mən nəyəm burda? İndi də kömək növbəti mənimdir! Heç fikir eləməyin, bir göz qırpmında gedərəm də, gətirrəm də!

Qardaşlar şad oldular. Elə bu dəmdə nökər gəlib padşahın şərtini onlara çatdırıldı. Bahadır əlini gözünün üstünə qoyub dedi:

—Göz üstündə. İtaət etmək borcumuzdur.

Ayağına daş bağlayan qardaş sübh tezdən qarnını bərkitdi. Şəhərin qıraqına çıxdı. Ayaqlarına bağladığı daşları açıb atan kimi bir göz qırpmında qardaşlarının gözündən qeyb oldu. Qardaşlar şəhərin qıraqında bir çəmənlikdə süfrə açıb ovçunun ovladığı quşdan, cüyürdən kabab eləyiib yeyir, kef-damaqda qardaşlarının yolunu gözləyirdilər. Axşam düşdü, amma ayağına daş bağlayan qardaşdan soraq çıxmadi. Palazqulaq hərdənbər qulaqlarını açıb yerə uzanır, əli ilə qardaşlarına sakit olmayı tapşırır və gedən qardaşın addim səslərini dinləyir, amma heç bir səs-səda eşitmirdi. Gecə düşdü, yenə də ayağına daş bağlayan qardaşdan xəbər çıxmadi. Onlar çox narahat oldular; bilmədilər neyləsinlər. Sabahı gün bir cida boyu qalxanacan gərək saraya gedib, Süleymanın xalçasını tapıb ona verəydilər. Odu ki, gözlərinə yuxu-zad getmədi. Sübh açılanacan oyaq qaldılar. Sabah olanda Palazqulaq qulaqlarını yerə dayadı. Birdən çır-çır çığırıldı:

—Vallah, bu namərd hardasa başını atıb yatıb. Xoruldayır özüycün. Xornasını eşidirəm.

Onda ovçu qardaş hündür bir ağaca dırmasıdı, əlini gözünün üstünə qoyub dörd tərəfə baxdı, nəsə gördü dedi:

—Hə, görürəm! Altı ağaclıqda bir ağacın altında yatıb. Xalça da yanındadı.

Ovçu qardaş kamanını çıynindən endirdi, sadağından ox çıxartdı. Bahadır bunu görəndə səsləndi:

—Neynəmək fikrindəsən, ovçu qardaş?

Ovçu dedi:

—O yatan ağacın başına bir sərçə qonub. Fikir eləməyin, indi növbə mənimdi. Sərçəni vuraram, düşər başına, oyanar, gələr. Özünü bizə çatdırar.

Hamı rahat oldu. Oxu kamanın cilləsinə mindirib, yayı çekdi. Yayın viyoldamağıyan oxun süzməyi bir oldu. Elə bu vaxt qulağını yerə qoymuş Palazqulaq bağırdı:

—Durdu, gəlir! Addimlarının səsini eşidirəm.

Birdən ayağına daş bağlayan qardaş qaranəfəs özünü onlara yetirdi, ovçu qardaşı qucaqlayıb öpdü, dedi:

—Çox sağ ol, qardaş! Sən olmasaydın, elə yatmışdım ki, allah bilir, nə vaxt oyanacaqdım. Sən də məni bağışla, Bahadır qardaş! Az qalmışdı işləri korlayam.

Bahadır dedi:

—Neynək, təki hər işimizin axırı belə xeyirli qurtarsın.

Onlar ayağına daş bağlayan qardaşın gətirdiyi xalçanı da götürüb padşahın sarayına gəldilər. Xalçanı nədimə verib padşaha göndərdilər. Padşah xalçanı alıb vəziri yanına çağırıldı, dedi:

—Ay vəzir, gəlsənə day qızları verək? Bu şərti də yerinə yetirdilər. Camaat da bizi qınayar. Özləri şah oğlu, bizim qızlara tay doğulublar. Bəlkə allahdan belədi.

Vəzir ilan quyruğu dişlədi, dedi:

—Sən nə danışırsan, qurbanın olum? Hələ bu günəcən bu elçiləri qəbul eləməmisən, hallarına-xasiyyətlərinə bələd deyilsən. Bir çağır, qəbul elə, gör necədirlər, nəçi-nəkaradırlar? Ağlı-kamalları nədi?

Padşah dedi:

—Nə deyirəm ki! Amma, vallah, vəzir, mənə belə gəlir ki, bu elçilər irəlikilərdən deyil. Deyəsən axı qızların qismətidilər. Nə kələk qurursansa, içindən çıxırlar.

Vəzir xəlvətcə baş aşpazın yanına gəldi. Dedi:

—Bax, aşpaz, bu gün padşah elçiləri qəbul eləyəcək. On üç onlardı, on üç də bizdən adam olacaq. Onların xörəyinə zəhər qat! Manşırı sinidə göndər qabaqlarına. Bizimkinə yox. Bax, çəşbaş salma ha!!

Qardaşlar day öyrəncəli idilər. Hər tapşırığı yerinə yetirən kimi Palazqulaq qardaş qulaqlarını açıb içəridəki danışıqlara fikir verirdi. Bu dəfə də belə. Palazqulaq padşahın sözlərini eşidəndə sevindi, amma vəzirin aşpaza tapşırığını eşidəndə yenə də onu ağlamaq tutdu. Bahadır soruşdu:

—Qardaş indicə dedin padşah razılaşantəhərdi, bəs niyə ağladın?

Palazqulaq dedi:

—Necə ağlamayım? Bizim xörəklərə zəhər qatacaqlar.

Bu yerdə sazçı qardaş irəli durdu, dedi:

—İndi də növbət mənimdi, qardaşlar! Bəs mən niyə görəyəm? Heç qorxub-eləmə, Palazqulaq, hər şey yaxşı olacaq.

Nədim gəldi, xəbər verdi ki, “padşah sizi yanına günorta yeməyinə dəvət eləyir.” On üç qardaş ayağa durdu. Əl-üzlərini yuyub, əyin-başlarını təzələdilər. Padşahın qonaq otağına getdilər. Padşah onları xoş üzlə qarşılıdı. Hal-əhval soruşdu. Ortaya süfrə gəldi, qabaq-qənsər əyləşdilər. On üç onlardan, on üç bunlardan. Nökərlər manşırı sinilərdə on üç qab plov gətirdilər, elçilərin qənsərinə düzdülər. Padşah “bismilah” deyib əlini sərpinclərə atmaq istəyəndə Bahadır dedi:

—Şah sağ olsun, bizim ellərin sazını eşidib, sonra yeməyin ayrı ləzzəti var. İzin ver, mənim bu qardaşım bir saz çalsın, sonra yeyək.

Padşah dedi:

—İzindi.

Sazçı qardaş sazını çiynindən aşırdı, sinəsinə basdı. Bir oynaq hava çaldı. Elə saz çalınmağa başlayan kimi sinilər lərzəyə gəldi, dingildəyə-dingildəyə padşah adamlarının siniləri Bahadırgilin qablarına, Bahadırgilin siniləri padşahgilin qənşərinə keçdi. Sazçı qardaş calmağı kəsib sazı öpdü, ciyninə aşırdı. Bahadır gülə-gülə bu qəribə oyuna tamaşa eləyən padşaha dedi:

—Şah sağ olsun, indi bismillah!

Vəzirin rəngi-ruhu üzündən götürüldü, gözləri kəlləsinə çıxdı. Əlini sərpincə uzadan padşahın qolundan yapışdı. Heybatlı səslə çığırıldı:

—Yox, təsəddüqün olum, yox!

Padşah təəccübə:

—Niyə, vəzir?

Vəzirin dili topuq çaldı, söz deyə bilmədi. Onda Bahadır dedi:

—Şah sağ olsun, bütün bu oyunları bizim başımıza bu vəzirin açıb! Xörəklərimizi də o zəhərlətdirib. İnanmirsan, əmr elə, bizimcün tökülən yeməkdən özü bir tikə yesin.

Vəzirin ürəyi keçdi, qorxudan ta bayaq tirtap yerə yixildi. Onu sürüyüb apardılar.

Qardaşların fərasəti, təmkini padşahın xoşuna gəlmışdı, dedi:

—Onsuz da bir qız bir oğlanındı, yeddi qız, yeddi oğlanın. Allah mübarək eləsin.

Hamı sevindi, zəhərli siniləri götürdülər. Yerinə təzə təam gəldi. Yedilər, içdilər, sonra padşah yeddi gün, yeddi gecə toy vurdurdu. Cehiz elədi. Məşşatələr qızları bəzədi-düzədi, kəcavələrə mindirdilər. Gəncəyə sarı yola saldılar.

Qardaşlar yola düzəldi. Bir neçə gündən sonra düzənlikdə sazçı qardaşı tapdıqları yerə çatdilar. Sazçı qardaş evciklərinin dağıldığını görüb bir ah çəkdi, Bahadıra dedi:

—Qardaş, sağ-salamat gedin, mənə də izin verin öz yerimdə qalim.

Sazçı ilə halal-hümmət edib getdilər. Sazçı da elə o saat evciklərini düzəltdi, sazı ciynindən aşırı döşünə basdı, calmağa başladı, evciklər də oynaya-oynaya yerlərini dəyişdilər.

Bahadırgil az gedib çox dayandılar, gəlib səhraya çatdilar. Gördülər, düz-dünyani ceyran-cüyür, kəklik-qırqovul başına götürüb. Ovçu qardaş bunları görəndə dərindən bir ah çəkdi. Bahadır himi başa düşdü:

—Ahın dağlara, qardaş, deyəsən gözün ovlardada qalib.

Ovçu utana-utana dedi:

—İzin versən...

—Çox sağ ol, qardaş, izindi.

Ovçu da onlarla öpüşüb-görüşdü, halallaşıb ayrıldı. Oxunu kamana qoyub ova atdı.

Bahadırgıl bu getməklə xeyli yol getdilər, gəlib elə bir yerə çatdilar ki, burda ayağına daş bağlayan qardaş yel kimi onların yanından qaçmışdı. Qardaşlıqları bura çatan kimi nix dayandı, dedi:

—Siz allah, məndən inciməyin qoyun, qalım öz yerimdə. Salamat gedin!

O ayağının daşını açıb yel kimi cumdu, gözdən itdi.

Bahadırgıl yola düzəldilər, xeyli gedəndən sonra gəlib dərya kənarına çatdilar. Gördülər ki, dəryanın suyu mözc vurur; ləpələr ləpədöyəndən də aşib bu üzə. Dəryanı kamına çəkən qardaş bunu görən kimi qurşağıni açdı:

—Allah, yandım susuzluqdan!—deyib ağızını suya dirədi, halallaşmağa da macalı olmadı. Bahadırgıl bunu da burda qoyub yol aldılar. Bir o qədər getmişdilər ki, adam boyu hündür otların içində Palazqulağa rast olduqları məskənə çatdilar. Palazqulaq Bahadırı qucaqlayıb o üzündən, bu üzündən öpdü:

—Qardaş,—dedi,—gedin, kamınıza çatın, xoşbəxt olun! Mən qalası oldum. Oğullu-qızlı, nəvəli-nəticəli olasız.

Bunu deyib qulaqlarını açdı. Birini döşək kimi altına, birini də yorğan kimi üstünə sərib uca otların arasında uzandı. Onların necə cücməsinə həzzlə qulaq asmağa başladı.

Bahadırgıl bir neçə gün mənzil kəsəndən sonra böyük düzəngaha yetişdilər. Burada çıxdan əl dəyməmişdi deyin, mal-qara çoxalib aləmi tutmuşdu. Xaşalqarın qardaş göy otlardan yeyib səmirimiş, sağrısını piy bağlamış çöngələri görən təki ağızının suyu dabaq dəymış mal kimi dabanını islatdı. Qurşağıni açdı:

—Allah, öldüm acıdan!—deyib nərə çəkdi.—Nə aşıraram sizi?—deyə-deyə çöngələrdən birini yerə aşındı. Kəsdi, soydu, şışə çəkdi, ala-çıy, qara-çıy elədi, yeməyə girişdi.

Bahadır bu qardaşından da burada ayrıldı, köç-karvanını çəkdi, yeddi qardaş, yeddi bacı Gəncəyə tərəf üz qoydu. Gəncənin bir ağacliğuna çatanda yer şumlayan bir qoca gördülər. Bahadır:

—Baba,—dedi,—al bu xələti, min bu atı, özünü Gəncə padşahının sarayına çatdır! De ki, müştuluq istəyirəm, yeddi oğlun yeddi gəlininnən qulluğuna gəlir.

Kişi şahzadənin verdiyi atı minib özünü Gəncə padşahına çatdırıldı, elə aralıdan çağırıldı:
—Şahim, gözün aydın, balaların gəlinlərinən gəlirlər.

İlin tamamına azca qalmışdı. Padşah intizardaydı. Sevindi, dedi:

—Məni istəyən bu kişiyyə xələt versin.

Padşahın adamları kişiyyə o qədər xələt verdi ki, yiğib apara bilmədi.

Sonra da padşah, vəzir-vəkilləri cavanları pişvaza çıxdılar. Onları xeyir-duaynan şəhərə gətirdilər. Yeddi gün, yeddi gecə toy vurdurdular. Padşah Bahadırı öz yerinə padşah tikdirdi. Onlar arzu-kamina çatıb, bu dünyadan köçdülər. Siz də kamınıza çatıb dövrə keçin, xoşbəxt olun, balalarım!

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yiğdi: Səkinə İsgəndərova

Veb üçün hazırladı: Ülviiyə Məmmədova

AZERİ.orga qoyuldu: yanvar, 2004